

*Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
Investīciju departaments*

**ZIŅOJUMS PAR VIDES INVESTĪCIJĀM
1999**

Ziņojuma autori

Investīciju departaments

*Z.Brūvers
A.Bišofa
R.Damkevics
J.Jansone
S.Kļaviņa
G.Pāvils
L.Rode
I.Salieniece
I.Štrauss
S.Zakka
A.Zavadska*

Vides aizsardzības departaments

*I.Apene
I.Jepsena
A.Plāte
A.Salmiņš*

Eiropas integrācijas nodaļa

E.Cilinskis

Kontraktēšanas vienība

D.Roze

Latvijas Vides investīciju fonds

E.Siliniece

Latvijas Vides aizsardzības fonds

I.Freidenfelde

BOVU "Vides projekti"

I.Puriņa

M.Spole

Priekšvārds

Īstenojot vides politiku, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas stratēģiskais mērķis ir Latvijas ilgtspējīga attīstība, t.i., saglabājot augstu vides kvalitāti, samazinot piesārņojuma slodzi un racionāli izmantojot dabas resursus, veicināt reģionu sociālekonomisko attīstību.

Ar ES *Phare DISAE* programmas atbalstu 1998.-1999. gadā tika analizēta Latvijas vides likumdošanas un par šīs likumdošanas ieviešanu atbildīgo institūciju atbilstība Eiropas Savienības prasībām. Pētījumā tika izstrādātas sektoru stratēģijas vides aizsardzībai un finansu plāns Eiropas Savienības nosacījumu ieviešanai. Galvenā uzmanība atbilstoši valsts vides politikai arī turpmāk tiks veltīta ūdensapgādes un notekūdeņu attīrīšanas, bīstamo un sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sakārtošanai, kurām ir jau izstrādātas ilgtermiņa investīciju programmas (programma 800+, 500-, Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide), kā arī atmosfēras gaisa kvalitātes nodrošināšanai, kur patlaban ir uzsākts darbs pie investīciju stratēģijas izstrādes. Tuvākajā laikā investīciju programma un stratēģija ir jāizstrādā arī Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nacionālajai programmai.

Realizējot investīciju stratēģiju, 1999. gadā kā prioritārus Valsts investīciju programmā Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Investīciju projektu apstiprināšanas komisija iekļāva programmas 800+, 500- un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas projektus, kā arī vides kontroles un monitoringa projektus. Tanī pat laikā divpusējās sadarbības un starptautisko programmu ietvaros tika realizēti projekti arī citās vides aizsardzības sfērās (dabas aizsardzība, radiācijas drošība, rūpnieciskā piesārņojuma samazināšana u.c.), kā arī projekti Latvijas vides likumdošanas saskaņošanai ar ES direktīvām.

Šajā ikgadējajā ziņojumā apkopota informācija par Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas koordinētajām vides aizsardzības programmām un projektiem, t.sk. Valsts investīciju programmas sadaļu, kurus finansiāli atbalstījuši arī divpusējās sadarbības partneri, starptautiskās programmas un fondi Latvijā 1999. gadā.

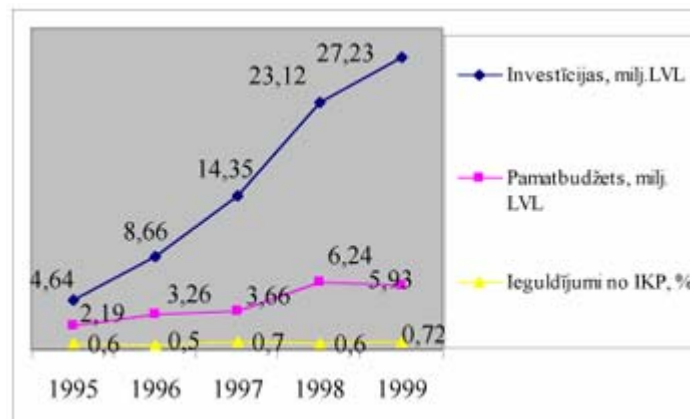
V.Makarovs
vides aizsardzības un
reģionālās attīstības ministrs

1. VALSTS INVESTĪCIJU PROGRAMMAS REALIZĀCIJA

Lai nodrošinātu Latvijas iedzīvotāju tiesības dzīvot kvalitatīvā vidē, nepieciešams integrēt vides aizsardzības jautājumus visu tautsaimniecības nozaru attīstības plānos. Tomēr starptautiskā pieredze rāda, ka infrastruktūras, t.sk. komunālās saimniecības attīstība, kur ieguldījumi parasti neatmaksājas ātri, īpaši pārejas periodā ir valsts prioritāte, jo pašvaldības (pašvaldību uzņēmumi) nav finansiāli tik spēcīgas, lai vienas pašas nodrošinātu, piemēram, kvalitatīvu dzeramo ūdeni, notekūdeņu attīrīšanu un atkritumu apsaimniekošanu atbilstoši Eiropas Savienības (ES) prasībām, bet valsts ir uzņēmusies starptautiskas saistības, kā arī izteikusi vēlmi iestāties Eiropas Savienībā.

Tāpēc, realizējot vides investīciju politiku, pieaudzis valsts politiskais atbalsts sabiedriskā sektora vides programmām un projektiem, kas ir būtiski, uzsākot sarunas par Latvijas integrāciju ES. Jau sākot ar 1995. gadu palielinājies ir Valsts investīciju programmas (VIP) ieguldījums vides aizsardzībā, tomēr attiecībā pret iekšzemes kopproduktu (IKP) šīs investīcijas nav pārsniegušas 0,7% no IKP gadā, kas būtiski atpaliek no ES dalībvalstu vidējā rādītāja – 1,5% no IKP. Arī valsts pamatbudžeta ieguldījums varētu būt lielāks – 1999. gadā tas sasniedza tikai 5,93 milj. latu.

Investīcijas vides kvalitātes uzlabošanai, 1995-1999

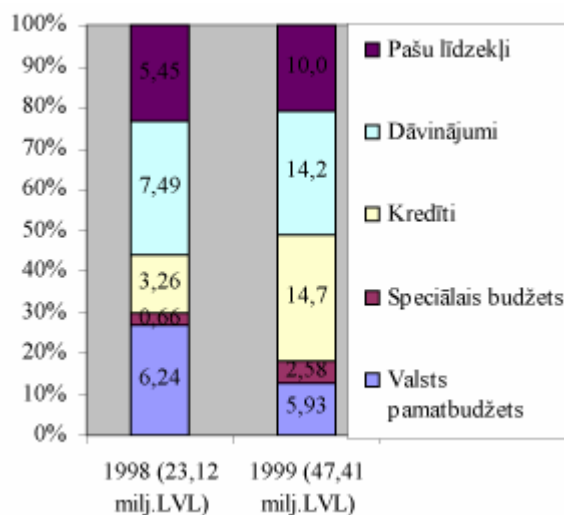
Ja salīdzina VIP finansu avotus, tad visstraujāk pieaudzis aizdevumu apjoms vides infrastruktūras projektos un pašu ieguldījums, kas pārsniedz valsts pamatbudžeta investīcijas vides aizsardzībā. Diemžēl valsts pamatbudžeta ieguldījums salīdzinot ar 1998. gadu ir pat samazinājies.

Investīcijas vides aizsardzībā - VIP finansu struktūra, 1995-1999, milj. LVL

	1995	1996	1997	1998	1999
Valsts budžets	2,20	3,26	3,66	6,24	5,93
• mērķdotācija	1,91	1,97	1,73	4,19	4,90
• ministrijas investīcijas	0,29	1,29	1,93	2,05	1,03
Speciālais budžets	0,00	0,00	0,07	0,66	2,11
Aizdevumi pašvaldībām	0,92	0,99	1,78	3,27	6,10
Dāvinājumi	1,19	2,61	4,03	7,49	5,51
• pašvaldībām	1,19	2,51	3,56	6,64	5,23
• ministrijas pārraudzībā un pakļautībā esošo organizāciju projektiem	0,00	0,10	0,47	0,85	0,28
Pašu līdzekļi	0,34	1,80	4,80	5,45	7,59
Kopā	4,65	8,66	14,35	23,12	27,25

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 1999. gadā VIP plānoja ieguldīt vides aizsardzībā gandrīz divas reizes vairāk līdzekļu, galvenokārt uz kredītu un dāvinājumu rēķina, arī pašu ieguldījumu plānots bija palielināt gandrīz divas reizes.

Plānotās vides investīcijas atbilstoši finansu avotam, 1998-1999, milj. LVL

Vislielākās investīcijas bija plānotas ūdenssaimniecības un sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projektos attiecīgi – 35,8 milj. un 9 milj. latu. Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidē plānoja ieguldīt vairāk nekā 1 milj. latu.

Investīcijas vides sektoros, 1999, milj. LVL

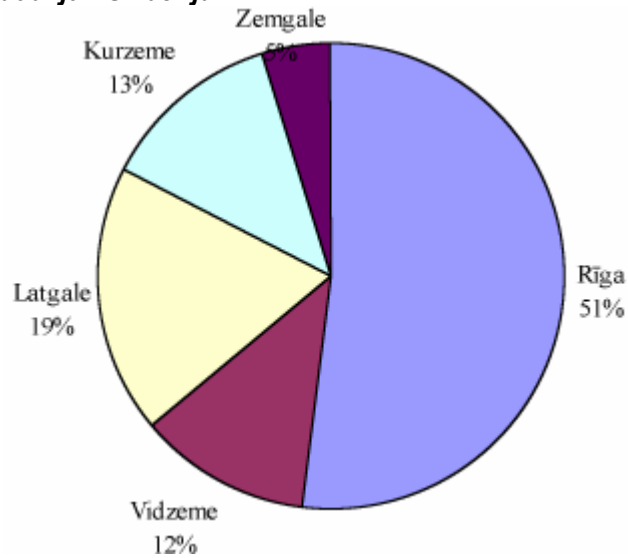
	plānots	apgūts
Ūdenssaimniecība	35,81	24,33
Sadzīves atkritumu apsaimniekošana	9,06	1,18
Bīstamo atkritumu apsaimniekošana	1,20	0,47
Gaisa aizsardzība	0,41	0,41
Reģionālā attīstība	0,30	0,25
Vides kontrole un monitorings	0,63	0,62
Kopā	47,40	27,25

Finansu ietilpīgākie 1999. gadā bija:

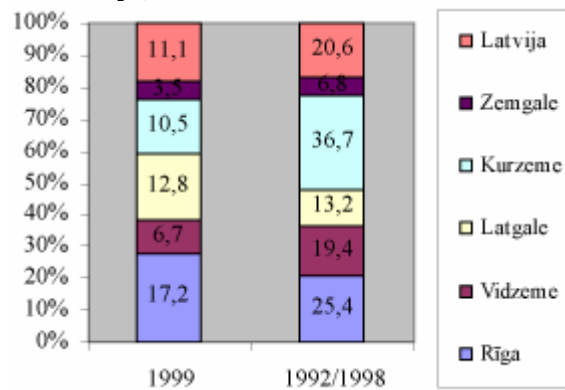
- Daugavpils pilsētas ūdensapgādes un kanalizācijas projekts (plānots - 6,17 milj. LVL, apgūts - 4,62 milj. LVL),
- Rīgas ūdens un apkārtējās vides projekts (plānots - 13,67 milj. LVL, apgūts - 13,09 milj. LVL),
- Rīgas pilsētas cieta sadzīves atkritumu saimniecības projekts (plānots - 6,88 milj. LVL, apgūts - 0,26 milj. LVL),
- Ziemeļvidzemes reģiona atkritumu saimniecības projekts (plānots - 2,174 milj. LVL, apgūts - 0,92 milj. LVL).

Latvijā uz vienu iedzīvotāju vides infrastruktūras objektos 1999. gadā vidēji ir ieguldīti 11,1 latu. Arī šogad investīciju sadalījumu ietekmē finansu ietilpīgie investīciju projekti - galvenokārt tas attiecas uz Rīgu un Latgali (Daugavpils), kur vides investīcijas uz iedzīvotāju pārsniedz vidējo rādītāju valstī. Viszemākais investīciju apjoms vides aizsardzībā ir Zemgalē – 1,2 milj. latu, bet vislielākais Rīgā - 13,3 milj. latu.

Vides investīciju sadalījums Latvijā

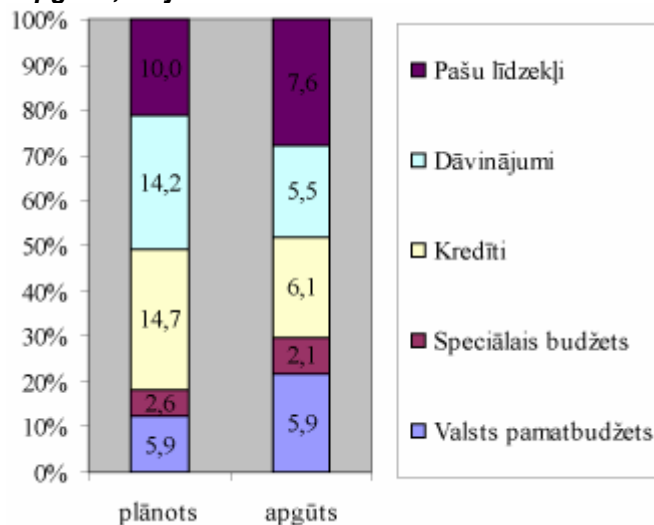

Investīcijas uz vienu iedzīvotāju, LVL

Valsts Investīciju programmas ietvaros 1999. gadā tika realizēti 35 Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) vadītie un koordinētie investīciju projekti. Sadaļā **“Ministrijas investīcijas”** bija iekļauti 8 projekti (plānotās investīcijas - 4,41 milj. LVL) un sadaļā **“Mērķdotācijas pašvaldībām”** - 27 projekti (plānotās investīcijas - 43 milj. LVL).

Plānoto investīciju apguve, milj. LVL

Sadaļā **“Ministrijas investīcijas”** 1999. gadā bija paredzēta 1,03 milj. latu liela valsts pamatbudžeta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem (līdz 31.12.99. ir apgūti 100%), speciālais

budžets - 1,234 milj. LVL (līdz 31.12.99. no speciālā budžeta tika piešķirti 80%, kas arī tika apgūti) un ārvalstu dāvinājumi - 2,147 milj. LVL (piesaistīti – 0,277 milj.LVL, t.i., 13%).

No valsts pamatbudžeta dotācijām no vispārējiem ieņēmumiem līdzekļus 1999. gadā saņēma četri Hidrometeoroloģijas pārvaldes un divi Vides datu centra realizētie projekti, no speciālā budžeta papildus tika finansēts projekts "Vides datu informatīvās sistēmas izveide" par 0,021 milj. latu.

Šajā sadaļā 1999. gadā no speciālā budžeta tika finansēts arī "Ziemeļvidzemes reģiona atkritumu saimniecības projekts" un projekts - "Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide". Tā kā speciālajā budžetā nebija līdzekļu, šie projekti nesaņēma paredzēto finansējumu, taņī pat laikā apgūstot visus pieejamos līdzekļus. Šo divu projektu realizācijai 1999. gadā piesaistīti ārvalstu dāvinājumi par kopējo summu 0,277 milj. latu.

No sadaļā "**Mērķdotācijas pašvaldībām**" paredzētajām investīcijām 4,9 milj. latu bija valsts pamatbudžeta dotācija no vispārējiem ieņēmumiem, speciālais budžets tika plānots 1,35 milj. latu (līdz 31.12.99. tika piešķirti 84%), ārvalstu dāvinājumi - 12 milj. latu (līdz 31.12.99. tika saņemti 43%), aizdevumi - 14,7 milj. latu (līdz 31.12.99. tika apgūti 42%) un pašu līdzekļi - 10 milj. latu (līdz 31.12.99. ieguldīti 74%).

Valsts investīciju programmas neizpilde galvenokārt saistīta ar sarežģīto finansēšanas shēmu, jo finansu avotiem (valsts pamatbudžets, dāvinājumi, kredīti, speciālais budžets) ir katram savi nosacījumi, kā arī prioritātes līdzekļu piešķiršanai, t.i., plānošanas process ir ļoti sarežģīts - katrs darbs vai darbība projekta ietvaros jāpiesaista atbilstošākajam finansu avotam. VIP, kas tiek sastādīta 3 gadiem, tiek ietverti projekti, kuru realizācijas laiks vairākumā gadījumu arī ir 3 gadi. Atbilstoši realizācijas laikam, tiek plānoti arī finansu resursi, jo dāvinātāji (Dānijas Vides aizsardzības aģentūra, Somijas Vides ministrija u.c.), kā arī kredītu devēji (Eiropas Investīciju banka, Ziemeļvalstu Vides finansu korporācija u.c.) pieprasa, lai visi finansētāji apstiprinātu (piekristu) līdzekļu piešķiršanu konkrētajam projektam, t.i., lai projekts būtu nodrošināts ar finansējumu par 100%. Šādu nosacījumu finansētāji izvirza, tāpēc ka nepilnīga finansējuma gadījumā, ja projekts tomēr tiek uzsākts, to nebūs iespējams pabeigt - tātad līdzekļi būs ieguldīti neefektīvi.

Savukārt valsts **pamatbudžeta dotācijas no vispārējiem ieņēmumiem** atbilstoši likumam "Par valsts budžetu" tiek apstiprinātas budžeta gadam. Finansu ministrija veic investīciju projektu realizētāju (pašvaldību) aptauju, lai saskaņā ar investīciju plāniem sadalītu gada pamatbudžeta dotāciju pa mēnešiem. Diemžēl vēlāmā situācija tiek koriģēta atbilstoši plānotajiem valsts budžeta ieņēmumiem, neņemot vērā jau esošās projektu saistības noslēgtajos līgumos uz gada sākumu, kā arī darbu plānojumu atkarībā no sezonas, t.i., finansējums tiek sadalīts proporcionāli sākot no marta vai aprīļa. Dažiem projektiem finansējums atbilstoši valsts budžeta plānotajiem ieņēmumiem tiek iedalīts decembrī, kas atsevišķos gadījumos nav izmantojams atbilstoši plānotajam. Bez tam veidojot pieprasījumu budžetam, tiek ņemts vērā sabalansēta budžeta princips – ja investīciju pieprasījums pārsniedz pieejamo finansējumu, projekta realizācijas laiks tiek pagarināts, sadalot finansējumu, piemēram, uz 4 gadiem.

Dāvinātāji bieži savu finansējumu apstiprina tikai tad, kad ir zināms, ka projektam tiks piešķirts kredīts. Turklāt arī dāvinātāji savus līdzekļus plāno tekošā gada ietvaros, kas nozīmē, ka tekošā gada ietvaros ir jāsaņem piekrišana no visiem finansētājiem. Kredīta devēja apstiprinājums par līdzekļu piešķiršanu praktiski ir kredītinstīcijas valdes lēmums par finansējuma piešķiršanu, tomēr vairāki dāvinātāji par apstiprinājumu uzskata tikai noslēgtu aizdevuma līgumu. Līdz ar to, lai nezaudētu dāvinājuma līdzekļus, tiek sasteigta aizdevuma līguma noslēgšana, kaut reāli šis finansējums tajā brīdī nav nepieciešams. Bez tam aizdevuma līgums tiek noslēgts par pilnu aizdevuma summu, lai gan aizdevuma līdzekļus var izmantot pa daļām. Pašvaldībai, aizņemoties finansu resursus, no līguma noslēgšanas brīža par neizmantoto summu ir jāmaksā saistību maksa, parasti apmēram 0,05% no aizdevuma summas. Par izmantoto summu aizdevuma ņēmējs maksā aizdevuma procentus (atkarībā no bankas 5-10%). Tātad, ja darbi ir saplānoti tā, ka aizdevuma līdzekļus nav iespējams izlietot uzreiz, bet pa daļām, tad aizdevuma ņēmējs kopsummā zaudē uz samaksāto saistību maksas rēķina par neiztērēto aizdevuma daļu.

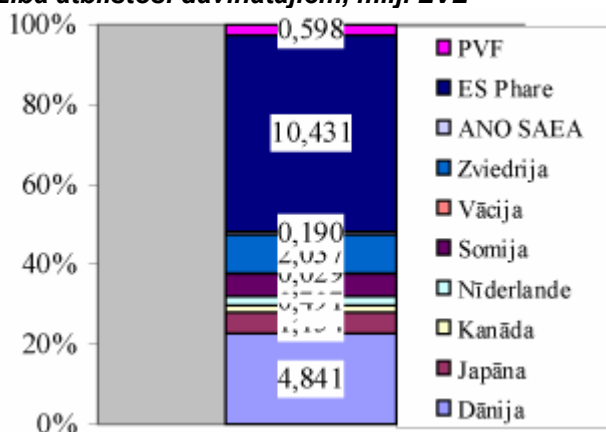
Jāpiezīmē, ka Valsts investīciju programmā, kur tiek plānots valsts pamatbudžeta ieguldījums, tiek iekļauti vides infrastruktūras projekti, ja šiem projektiem ir veikta priekšizpēte un sagatavots tehniski ekonomiskais pamatojums t.i. projekts ir praktiskās realizācijas stadijā. VIP līdz šim neparedzēja projektu sagatavošanas finansēšanu, līdzekļi projektu tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrādei un IVN veikšanai tika piesaistīti kā palīdzība no divpusējās sadarbības partneriem, starptautiskajiem fondiem un programmām.

Skat. pielikuma 1. tabulu Valsts investīciju programmas projekti, 1999.

2. STARPTAUTISKĀ PALĪDZĪBA VIDES AIZSARDZĪBĀ

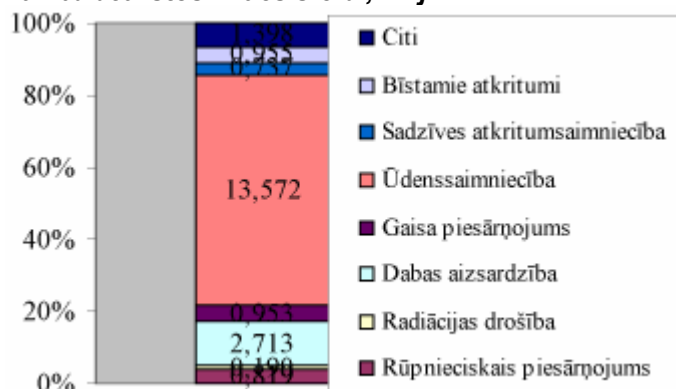
Atbalstu vides aizsardzībā Latvija saņem no ES *Phare* programmām, Dānijas Vides aizsardzības aģentūras (Dānijas VAA), Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūras (Zviedrijas VAA, Zviedrijas Starptautiskās attīstības aģentūras (*Sida*), kā arī Somijas, Nīderlandes, Japānas, Pasaules Vides fonda (PVF) u.c. sadarbības partneriem. 1999. gadā Latvijai vides aizsardzībā piešķirta starptautiskā palīdzība kopsummā par 21,33 milj. latu. Vislielākos līdzekļus 1999. gadā Latvijai piešķīrusi ES *Phare* programma (10,43 milj. LVL) un Dānijas Vides aizsardzības aģentūra (4,84 milj. LVL).

Starptautiskā palīdzība atbilstoši dāvinātājiem, milj. LVL

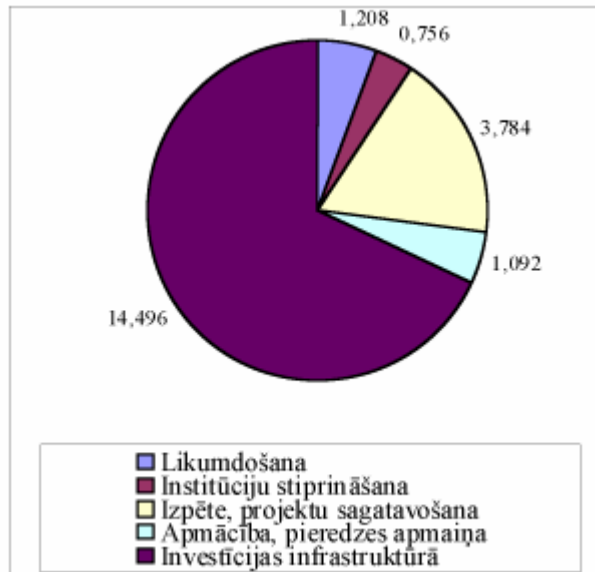
Latvija palīdzību vides aizsardzībā galvenokārt piesaista ūdenssaimniecības sakārtošanai un dabas aizsardzībai. Finansējumu no divpusējās sadarbības partneriem un starptautiskajām programmām Latvija novirza arī atkritumu (sadzīves un bīstamo) apsaimniekošanas sistēmas izveidei, atmosfēras gaisa aizsardzības, radiācijas drošības un rūpnieciskā piesārņojuma samazināšanas, t.sk. tīro tehnoloģiju projektiem, kā arī citām vides aizsardzības sfērām.

Starptautiskā palīdzība atbilstoši vides sfērai, milj. LVL

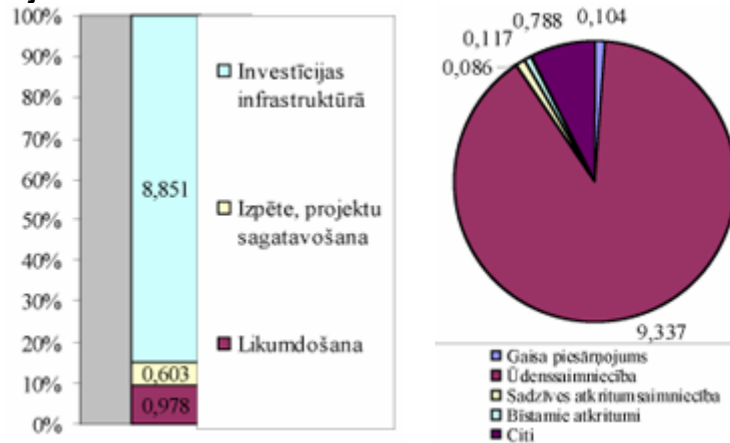

Lai gan lielākā daļa palīdzības ir domāta vides infrastruktūras projektu realizācijai, būtisks atbalsts saņemts ir arī projektu sagatavošanai, vides likumdošanas saskaņošanai ar ES direktīvām, kā arī vides aizsardzības institūciju stiprināšanai, piemēram, likumdošanas saskaņošanā vislielāko ieguldījumu devusi ES *DISAE* programma un Dānijas Vides aizsardzības aģentūra.

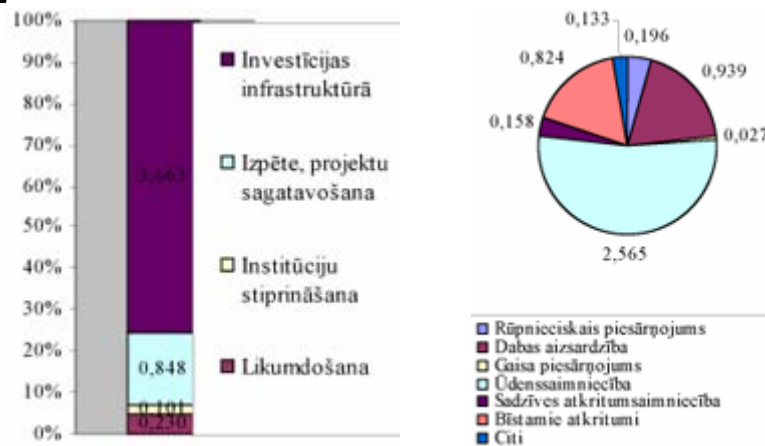
Starptautiskās palīdzības prioritārie sektori, milj. LVL

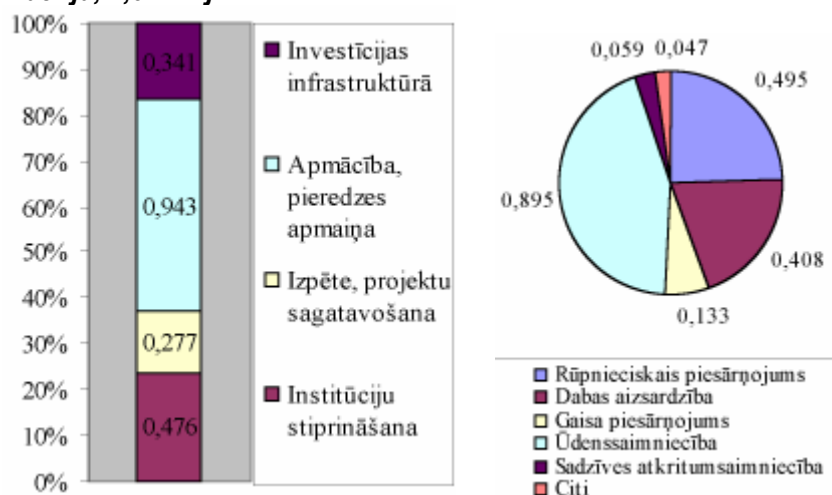
ES Phare programmu piešķirtie līdzekļi vides aizsardzības programmām un projektiem Latvijā, 10,43 milj. LVL

Dānijas VAA piešķirtie līdzekļi vides aizsardzības programmām un projektiem Latvijā, 4,84 milj. LVL

Zviedrijas (Zviedrijas VAA, Sida) piešķirtie līdzekļi vides aizsardzības programmām un projektiem Latvijā, 2,04 milj. LVL

Skat. pielikuma 2. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā.

3. EIROPAS SAVIENĪBAS PIRMSIESTĀŠANĀS FINANSU INSTRUMENTI

Viens no svarīgākajiem vides un reģionālās attīstības investīciju stratēģijas īstenošanas finansu avotiem ir Eiropas Savienības pirmsiestāšanās finansu instrumenti. Sākot ar 2000. gada 1. janvāri ES kandidātvalstīm tiek dota iespēja saņemt palīdzību no šiem fondiem, lai kandidātvalstis varētu sagatavoties iestāties Eiropas Savienībā. Ja *ISPA (Instrument for Structural Policies for pre-Accession)* fonda mērķis ir finansiāli atbalstīt nākošo dalībvalstu pasākumus transporta un vides aizsardzības sektoros, *SAPARD (Special Assistance Programme for Agricultural and Rural Development)* – lauksaimniecības sektora un lauku attīstībai, tad jaunā *Phare (Assistance for Restructuring the Economic)* programma atbalstīs tos pasākumus strukturālās politikas jomā, kuri neatbilst *ISPA* un *SAPARD* prasībām, t.sk. atšķirību izlīdzināšanu reģionu starpā.

VARAM Investīciju departamenta ES fondu nodaļa sadarbībā ar citām ministrijas institūcijām un Īpašo uzdevumu ministru sadarbībai ar starptautiskajām finansu institūcijām un Starptautiskās palīdzības programmu koordinācijas pārvaldi, pamatojoties uz valdības un ES izstrādātajām prioritātēm un ievērojot pašvaldību sagatavoto projektu gatavību *ISPA* fonda līdzekļu piesaistei, ir sagatavojusi priekšlikumus Eiropas Komisijai (EK), kā arī Valsts investīciju programmai, lai iekļautu potenciālos *ISPA* projektus VIP. *ISPA* fonda līdzekļus atbilstoši fonda nosacījumiem paredzēts piesaistīt ūdenssaimniecības, sadzīves atkritumu un bīstamo atkritumu apsaimniekošanas programmu realizācijai.

Eiropas Komisijā 1999. gada 29. septembrī iesniegts “*ISPA* vides sektora ieviešanas stratēģijas” uzmetums. Šis dokuments tiks izmantots par pamatu stratēģisko prioritāšu un *ISPA* projektu atlases kritēriju noteikšanai Latvijā.

Projektu atlases kritēriji, lai saņemtu *ISPA* fonda finansējumu vides sektorā, ir šādi:

- projektam jābūt saskaņā ar ES vides politikas prioritātēm un vides kvalitātes prasībām,
- projektam jābūt valsts Nacionālās programmas integrācijai Eiropas Savienībā un Pievienošanās partnerības prioritātei,
- projekta mērogam ir jābūt pietiekošam, lai nodrošinātu būtisku vides stāvokļa uzlabojumu,
- projekta kopējām izmaksām ir jābūt vismaz 5 milj. eiro (3 milj. LVL). *ISPA* fonds piešķirs dāvinājumu līdz 75% apmērā no projekta izmaksām,
- pašvaldībām ir jāiesaistās projekta finansēšanā, atbilstoši iespējām paredzot pašvaldības budžeta līdzekļus un piesaistot finansu resursus kredītu veidā,

- iesniedzot projekta pieteikumu, tam ir jābūt gatavam finansēšanai – sagatavots tehniski ekonomiskais pamatojums, ietekmes uz vidi novērtējums, ekonomiskie un finansu aprēķini.

Eiropas Komisija ir noteikusi indikatīvu finansējuma sadalījumu starp ES kandidātvalstīm, ņemot vērā katras valsts iedzīvotāju skaitu un IKP rādītājus. Latvijai plānots piešķirt **3,5–5,5% no kopējā ISPA finansējuma, jeb 18–28,5 milj. eiro (11,2-17,7 milj. LVL) gadā** vides sektora projektiem. Speciālās sagatavošanās programmas darbam ar strukturālajiem fondiem (*SPP - Special Preparatory Programme for the Structural Funds in Latvia*) ietvaros Latvijai ir iespēja saņemt arī tehnisko palīdzību ISPA projektu sagatavošanai un ieviešanai.

ISPA finansējuma saņemšanai 2000. gadā kā prioritātes izvirzīti šādi infrastruktūras projektu pieteikumi:

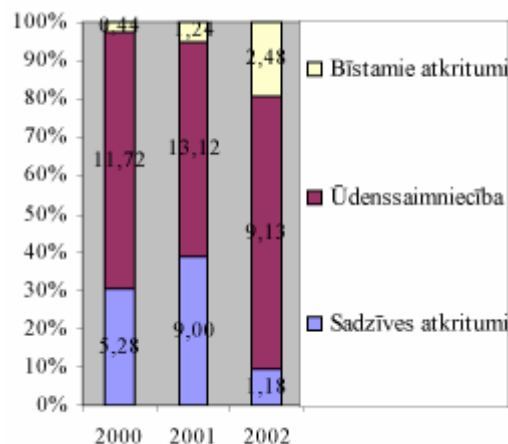
- Rīgas ūdens un apkārtējās vides projekta II fāze,
- Jelgavas ūdenssaimniecības attīstības projekts,
- Ventspils ūdenssaimniecības attīstības projekts,
- Ziemeļvidzemes sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekts,
- Ventspils sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekts.

Savukārt tehniskās palīdzības saņemšanai pieteikts:

- Daugavas upes baseina ūdenssaimniecības projekts,
- Malienas sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekts,
- Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas projekts,
- Salacas - Gaujas upju baseina ūdenssaimniecības projekts,

t.i., projektu 1. fāze - investīciju projekta sagatavošana.

Indikatīvais plānojums ISPA fondu piesaistei, milj. LVL

Savukārt **ES Phare programmas vadlīnijas** nosaka, ka palīdzība tiek novirzīta 3 prioritāriem sektoriem:

- institūciju stiprināšana,
- investīcijas Eiropas Savienības likumdošanas ieviešanai,
- investīcijas, lai veicinātu ekonomisko un sociālo kohēziju (šīs investīcijas tiek virzītas uz konkrētu mērķreģionu/mērķreģioniem, ko nosaka attiecīgās valsts valdība).

Kopējais ES *Phare* budžets visām 10 kandidātvalstīm ir paredzēts **1,5 miljardi eiro** gadā. Institūciju stiprināšanai tiek novirzīti 30%, investīcijām 70% no ES *Phare* programmas līdzekļiem. Indikatīvs Eiropas Komisijas sadalījums nosaka, ka Latvijai gadā varētu tikt piešķirti **30 milj. eiro** (18,5 milj. LVL) Nacionālajai un Pārrobežu sadarbības programmai. Investīciju projektu minimālais apjoms ir **2 milj. eiro** (1,25 milj. LVL). Nepieciešamajam Latvijas līdzfinansējumam sadaļā "Institūciju stiprināšana" jābūt vismaz 10% apmērā, investīciju projektiem – vismaz 25% apmērā no projekta kopsummas.

Izvērtējot projektu atbilstību ES *Phare* vadlīnijām, gan Latvijas valdība, gan Eiropas Komisija sekos, lai projektu pieteikums atbilstu:

- Nacionālās programmas integrācijai Eiropas Savienībā,
- "Pievienošanās partnerības" un
- Nacionālā attīstības plāna prioritātēm,

kā arī būtu iekļauts nozares un reģiona attīstības stratēģijā vai plānā.

Skat. pielikuma 3. tabulu ISPA fonda indikatīvie projekti.

4. INVESTĪCIJAS VIDES KVALITĀTES UZLABOŠANAI

4.1. Ūdenssaimniecība: programma 800+ , lielās pilsētas

Uzsākot sarunas par Latvijas integrāciju ES, vēl aktuālāks ir kļuvis jautājums par nacionālās likumdošanas harmonizēšanu ar Eiropas Savienības direktīvām un noteikumiem, kā arī jautājums par šīs likumdošanas ieviešanu. Programmā 800+, kā arī lielo pilsētu ūdenssaimniecības sakārtošanas plānos iekļautie **ūdensapgādes projekti paredzēti, lai iedzīvotājus nodrošinātu ar kvalitatīvu dzeramo ūdeni** un, paaugstinot padeves sistēmu drošību, **taupītu ūdens resursus**. Savukārt notekūdeņu attīrīšanas iekārtu celtniecība/rekonstrukcija un kanalizācijas sistēmu kvalitātes un drošības paaugstināšana **samazinās ūdenstilpju eitrofikāciju un aizsargās gruntsūdeņus no piesārņošanas**.

Notekūdeņu attīrīšanas parametri

Pilsētas lielums (pēc personu ekvivalenta*)	Maksimāli pieļaujamā koncentrācija notekūdeņos, mg/l**				
	BSP ₅	ĶSP	SVkop. ***	P kop.	N kop.
>100 000 (ieviešana jānodrošina līdz 2001. g.)	25	125	35	1	10
10 000 - 100 000 (ieviešana jānodrošina līdz 2006. g.)	25	125	35	2	15
2000 - 10 000 (ieviešana jānodrošina līdz 2006. g.)	25	125	60		
<2000 (ieviešana jānodrošina līdz 2006. g.)	ja notekūdeņi tiek ievadīti upē ar augstu pašattīrīšanās pakāpi, mehāniskā attīrīšana varētu būt pietiekoša				

* bioloģiskais skābekļa patēriņš 5 dienās (uz vienu iedzīvotāju - 60g/dienā)

** parametri atbilstoši ES direktīvām

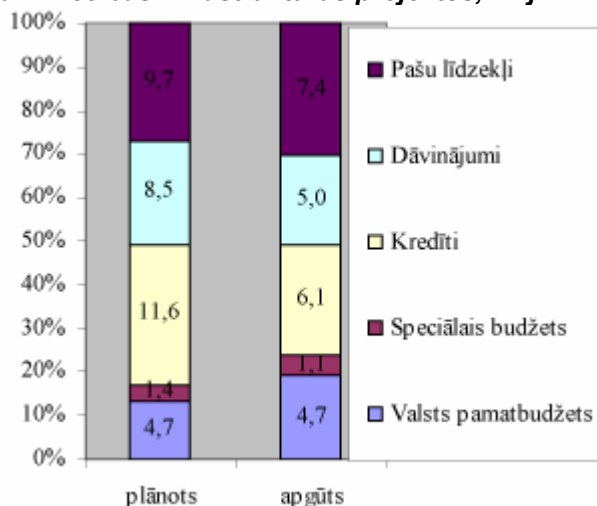
*** suspendētās vielas

*Dzeramā ūdens kvalitātes parametri**

	Koncentrācija pēc pastāvošajām normām	Koncentrācija atbilstoši ES direktīvām
Bromāti	25 µg/l	10 µg/l
Trihalogēnmetānu sav.	150 µg/l	100 µg/l
Alumīnijs	0,5 mg/l	0,2 mg/l
Dzelzs	0,4 mg/l	0,2 mg/l
Mangāns	0,2 mg/l	0,05 mg/l
Oksidējamība	8,0 mg/l	5,0 mg/l

* parametri, kas atšķiras no ES direktīvu prasībām, - jāievieš līdz 2015. gadam
Valsts investīciju programmā 1999. gadā ūdenssaimniecības infrastruktūras projektos bija plānots ieguldīt 35,8 milj. LVL, no kuriem apgūti tika 24,3 milj. latu.

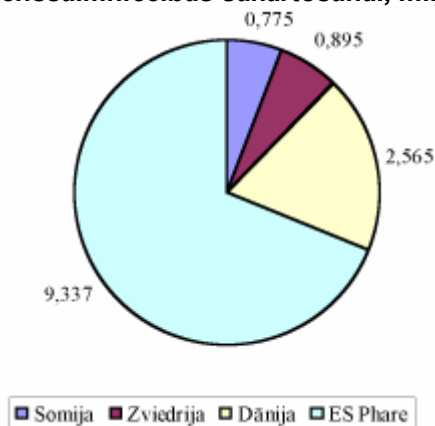
Investīcijas ūdenssaimniecības infrastruktūras projektos, milj. LVL

Vislielākās problēmas 1999. gadā sakarā ar finansu plānu maiņu, ko veica Finanšu ministrija, bija ūdenssaimniecības projektos Rojā, Aizkrauklē un Gulbenē, kur norisinājās būvniecības darbi. Aizkavētais finansējums radīja problēmas pašvaldībām norēķināties par padarītajiem darbiem, kā rezultātā turpmākos darbus nebija iespējams uzsākt savlaicīgi. Aizkrauklē notekūdeņu attīrīšanas iekārtu būvniecības līgums stājās spēkā 1999. gada septembrī, plānotie darbi tiks veikti 2000. gadā, līdzīga situācija ir Dobelē, kur Latvijas līdzekļi tiek izmantoti kopfinansējuma nodrošināšanā. Atsevišķiem ūdensapgādes projektiem (Ainaži, Jaunjelgava, Pļaviņas, Saulkrasti) realizācija aizkavējās ilgstošo *Phare* naudas piešķiršanas procedūru dēļ (līgums parakstīts 1999. gada decembrī). Savukārt Siguldas ūdenssaimniecības projekta izmaksas stipri palielinājušās salīdzinājumā ar plānotajām, tāpēc notiek atkārtots konkurss.

Divpusējās sadarbības partneri, starptautiskās organizācijas un ES fondi ūdenssaimniecības attīstībai (infrastruktūras projekti, likumdošanas saskaņošana, institūciju stiprināšana, projektu sagatavošana) Latvijā piešķirušī atbalstu 13,57 milj. latu apmērā. Palīdzība ir saņemta no ES *Phare* programmām, Dānijas Vides aizsardzības aģentūras, Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūras, kā arī Somijas Vides ministrijas.

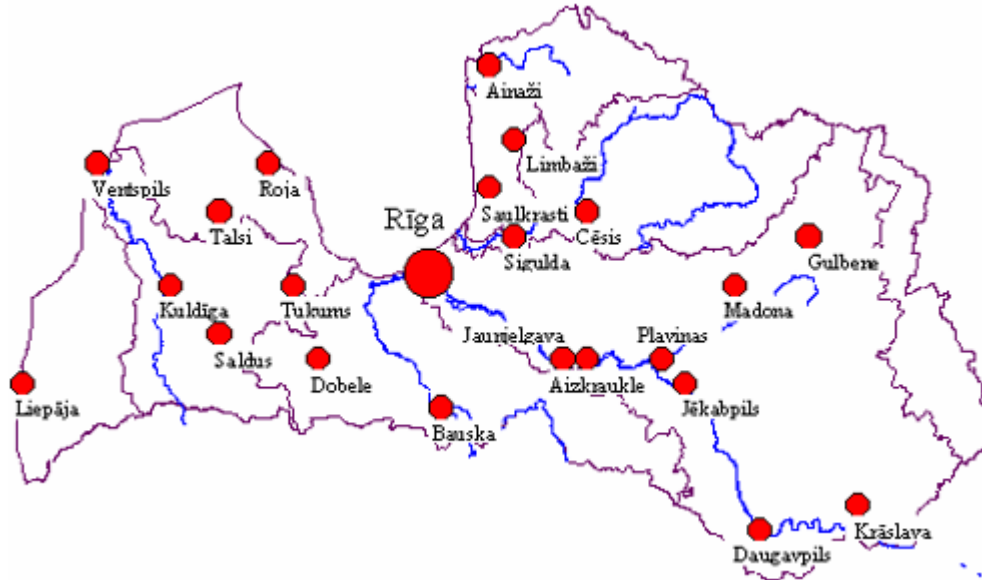
Starptautiskā palīdzība ūdenssaimniecības sakārtošanai, milj. LVL

Latvijas Vides aizsardzības fonds (LVAF) ūdens sektorā, t.sk. ūdenstilpņu monitoringam 1999. gadā ieguldīja 2 milj. latu jeb 28 % no fonda līdzekļiem. LVAF ieguldījums Valsts investīciju programmas ūdenssaimniecības infrastruktūras projektos pēc monitoringa datiem bija 1,135 milj. latu.

Latvijas Vides investīciju fonds (LVIF) 1999. gadā kredītu 1,783 milj. latu apjomā piešķīris Limbažu, Aizkraukles, Gulbenes, Rojas un Grobiņas ūdenssaimniecības projektiem.

Ūdenssaimniecības infrastruktūras projekti

Daugavas baseinā 1999. gadā turpināta 9 projektu, Ventas baseinā – 3, Lielupes – 2, un Gaujas un Salacas baseinos – 3 ūdenssaimniecības projektu realizācija.

Skat. pielikuma 1. un 2.1. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā. Ūdens sektors.

4.2. Sadržīves atkritumu apsaimniekošana - programma 500-

Lai realizētu valsts vides politiku, nepieciešams izveidot Eiropas Savienības vides kvalitātes prasībām atbilstošu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu. Saskaņā ar 1998. gadā apstiprināto Sadržīves atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas Latvijai (programma 500-) galvenie uzdevumi šī mērķa īstenošanai ir:

- slēgt esošās, vides prasībām neatbilstošās atkritumu izgāztuves, tādējādi samazinot atkritumu negatīvo ietekmi uz vidi;
- izveidot aptuveni 12 mūsdienīgus, sanitārajām prasībām atbilstošus sadzīves atkritumu apglabāšanas poligonus;
- sakārtot sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēmu tā, lai nodrošinātu sadzīves atkritumu savākšanas pakalpojumus visiem iedzīvotājiem un pārējiem atkritumu ražotājiem un tādējādi novērstu nelegāli izbērto atkritumu ietekmi uz vidi.

Programmas 500- realizācijai nepieciešamas **190 milj. latu** lielas investīcijas.

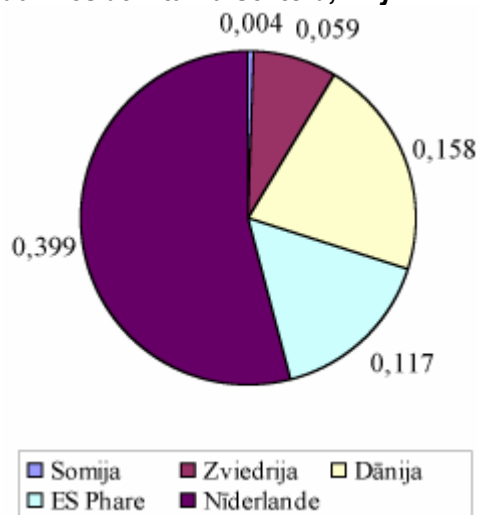
Programmas indikatori

Indikators	2001	2002
Atkritumu apglabāšanas poligonu skaits	1	4
Iedzīvotāju skaits reģionos, kuros ir izveidota reģionālā SAA sistēma, - % no kopējā iedzīvotāju skaita Latvijā	50 000 2%	461 000 19%
Reģionu teritorija, kuros izveidota reģionālā SAA sistēma, km ² - % no kopējās Latvijas teritorijas	2700 4,2%	19400 29,8%

Sadržīves atkritumsaimniecības infrastruktūras projektos, kas bija iekļauti Valsts investīciju programmā 1999. gadā, bija plānots ieguldīt 9,1 milj. latu, bet apgūti tika 1,2 milj. latu, jo problēmas radās Rīgas pilsētas cieto sadzīves atkritumu projekta sagatavošanā. Savukārt Ziemeļvidzemes sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekta ietvaros apgūti visi piešķirtie līdzekļi.

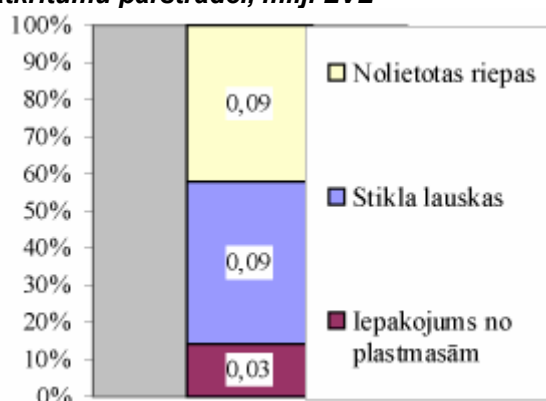
Palīdzību sadzīves atkritumsaimniecības sakārtošanai 1999. gadā Latvijai piešķirusi Nīderlande *PSO (Programma Samenwerking Oost-Europa)* programmas ietvaros, Dānijas Vides aizsardzības aģentūra, ES *Phare* programma, Somija un Zviedrija - kopsummā 0,73 milj. latu.

Starptautiskā palīdzība sadzīves atkritumu sektorā, milj. LVL

Latvijas Vides aizsardzības fonds sadzīves atkritumu apsaimniekošanai piešķir 1 milj. latu, t.sk. Valsts investīciju programmas projektiem - 0,63 milj., kā subsīdijas atkritumu otrreizējai pārstrādei - 0,2 milj. latu.

Subsīdijas sadzīves atkritumu pārstrādei, milj. LVL

Kredītu sadzīves atkritumu pārstrādei 0,615 milj. latu apjomā 1999. gadā piešķir **Latvijas Vides investīciju fonds**.

Atkritumsaimniecības infrastruktūras projektu statuss, 1999. gads

Projektu statuss	Projektu skaits	Projekta teritorija, km ²	Reģions	Projektā ietverti iedzīvotāju skaits
Realizēti	1	2744	Talsu reģiona SAA	50 000
Ieviešanas stadijā	4	21 847	Rīgas aglomerācijas SAA	1 411 000
		3365	Liepājas reģiona SAA	1 000 000
		3653	Ventspils reģiona SAA	150 000
		2518	Ziemeļvidzemes reģiona SAA	61 000
		10 468		200 000
Pirmsprojekta stadijā	3	18 675	Malienas reģiona SAA	454 000 90 000

			Austrumlatgales reģiona SAA Dienvidlatgales reģiona SAA	124 000 240 000
Potenciālie	4-5	23 169	Aizkraukles, Bauskas, Dobele, Jelgavas, Jēkabpils, Kuldīgas, Madonas, Ogres, Saldus, Tukuma raj. un Jūrmalas pils.	600 000

Skat pielikuma 2.2. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā. Sadzīves atkritumu sektors.

4.3. Bīstamo atkritumu apsaimniekošana

Vides aizsardzībā būtiska ir bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas sakārtošana. Lai samazinātu bīstamo atkritumu nelabvēlīgo ietekmi uz vidi, nepieciešams izveidot drošu, valsts mēroga bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, kas būtu ilgtspējīga un darbotos pēc principa "piesārņotājs maksā". Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas būtiskākās sastāvdaļas ir ekoloģiski droša bīstamo atkritumu savākšana, transportēšana, pārstrāde un galējā deponēšana. Programmas realizācijā nepieciešams ieguldīt apmēram **19 milj.** latu.

Bīstamie atkritumi, kuru pārstrādei nepieciešamas speciālas jaudas*

Bīstamo atkritumu grupa	Daudzums, t/gadā
Naftas produktus saturošie atkritumi, kas apstrādājami, sadedzināmi vai citādi utilizējami	20 000
Organiskie bīstamie atkritumi speciālai sadedzināšanai	4000
Neorganiskie bīstamie atkritumi fizikāli ķīmiskai apstrādei	500
Bīstamie atkritumi, kuri apglabājami speciālā poligonā	7000

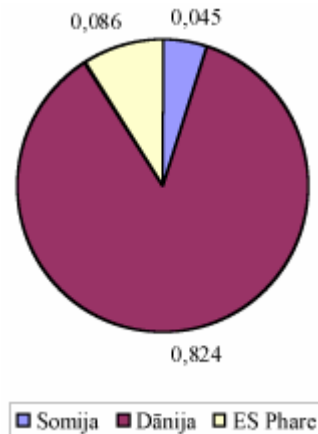
*Dati, kas iegūti pētījumos, precizējami atbilstoši ekonomiskajai attīstībai.

1999. gadā ir realizēts Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas stratēģijas pirmais posms (pa visu Latviju Gardenē, Kņavā un Strautiņos savāktas aptuveni 2000 t nelikvido lauksaimniecības ķīmikāliju - pārsvarā pesticīdi) un uzsākts darbs pie bīstamo atkritumu poligona izveides un sadedzināšanas iekārtas iegādes un izvietojuma Latvijā:

- tika izsludināts konkurss par bīstamo atkritumu dedzināšanas iekārtas piegādi, kurā par piegādātāju izvēlēta firma *Chemcontrol*, kas identisku sadedzināšanas iekārtu testēs Dānijā. Veikta iepriekšējā izvietojuma vietu atlase - saņemti 11 pieteikumi, 5 vietas apstiprinātas ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) veikšanai (Rudbārži, Olaine, Cenas, Krustpils, Liepājas SEZ);
- sagatavota dokumentācija bīstamo atkritumu poligona vietas izvēles un IVN veikšanai. Apstiprinātas vietas, kurās veiks IVN procedūru (Rudbārži – Skrunda 1, Skrunda 2, Olaine). Projekta pieteikums tiks iesniegts finansējuma saņemšanai no *ISPA* fonda 2001. gadā (kopsumma – 7,66 milj. LVL, t.sk. *ISPA* fonds—4,16 milj. LVL).

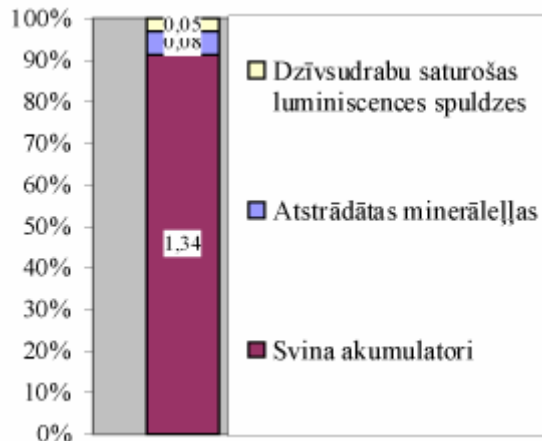
Valsts investīciju programmā projekts "Bīstamo atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveide" 1999. gadā bija iekļauts sadaļā "Ministrijas investīcijas", paredzot projektā ieguldīt 1,2 milj. latu (apgūti 0,466 milj. LVL). Kā dāvinājums no Dānijas Vides aizsardzības aģentūras, ES *Phare* programmas un Somijas Vides ministrijas šajā sektorā Latvijai piešķirti apmēram 0,95 milj. latu.

Starptautiskā palīdzība, milj. LVL

Latvijas Vides aizsardzības fonds bīstamo atkritumu apsaimniekošanai piešķīris 1,9 milj. latu, t.sk. Valsts investīciju programmas projektam - 0,33 milj., kā subsīdijas pārstrādei - 1,47 milj. latu.

Subsīdijas bīstamo atkritumu pārstrādei, milj. LVL

Skat. pielikuma 2.3. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā. Bīstamo atkritumu sektors.

4.4. Dabas aizsardzība

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas nacionālās programmas stratēģiskais mērķis ir

- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un tās dabiskās struktūras daudzveidību,
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas augu daudzveidību,
- saglabāt savvaļas sugu, kā arī kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu ģenētisko daudzveidību,
- veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos,
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

Dabas aizsardzības likumdošanas sistēmas sakārtošana, institucionālās struktūras izveide, aizsargājamo dabas teritoriju apsaimniekošanas nodrošināšana un aizsardzības plānu izstrāde, vienotas bioloģiskās daudzveidības monitoringa sistēmas izveide – tās ir prioritātes, lai nodrošinātu nacionālās programmas realizāciju.

Aizsargājamās teritorijas Latvijā*

Aizsargājamo teritoriju statuss	Skaits	Teritorija, ha
Biosfēras rezervāti	1	475 326
Nacionālie parki	2	135 918
Rezervāti	5	40 584
Aizsargājamo ainavu apvidi	6	151 444
Dabas parki	22	87 352
Dabas liegumi	211	170 448

*1999. gada Latvijas Dabas fonda aptuvenie dati

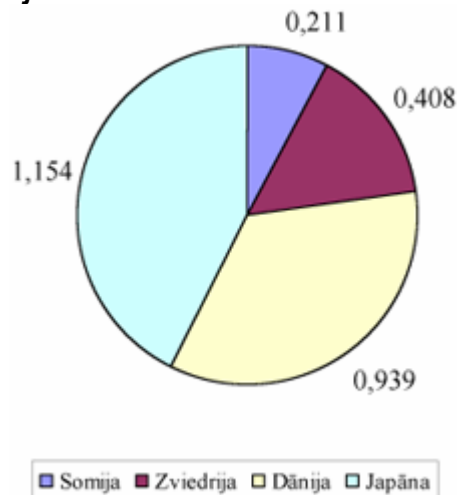
Bioloģiskā daudzveidība Latvijā

Grupa	Skaits	Sugu skaits Latvijas Sarkanajā grāmatā
Sēnes	4 000	38
Augi	5 396	580
Dzīvnieki	18 047	289
Kopā	27 443	907

Vislielāko atbalstu dabas aizsardzības politikas realizācijā Latvija ir saņēmusi no saviem divpusējās sadarbības partneriem. Diemžēl valsts ieguldījums līdz šim ir bijis ļoti ierobežots. Valsts investīciju programmā dabas aizsardzības projekti nav bijuši iekļauti.

1999. gadā dabas aizsardzības projektiem piešķirti apmēram 2,7 milj. latu, no tiem 0,94 milj. latu piešķīrusi Dānijas VAA un 1,15 milj. latu Japānas Starptautiskās sadarbības aģentūra Lubānas mitrāju apsaimniekošanas plāna izstrādei.

Starptautiskā palīdzība, milj. LVL

Latvijas Vides aizsardzības fonds dabas aizsardzībai, t.sk. vides un dabas resursu izpētei piešķīris 0,39 milj. latu, t.i., 5,5% no LVAF 1999. gada ieņēmumiem. Fonds atbalstījis gan dabas daudzveidības izpēti, gan aizsardzības un apsaimniekošanas plānu izstrādi, gan institūciju stiprināšanas projektus.

Skat. pielikuma 2.4. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā. Dabas aizsardzība.

4.5. Gaisa aizsardzība un klimata pārmaiņas

Viena no svarīgākajām vides aizsardzības sfērām ir gaisa aizsardzība un ar to saistītās klimata pārmaiņas. Lai nodrošinātu šīs sfēras aizsardzību atbilstoši starptautiskajām normām, Latvija ir pievienojusies nozīmīgākajām atmosfēras un gaisa aizsardzības konvencijām, tādām kā ANO Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām, ANO/EEK Konvencija par robežšķēršļojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos un ANO konvencija par ozona slāņa aizsardzību. Līdztekus šīm konvencijām ir virkne Eiropas Savienības likumdošanas akti un stratēģijas, kas regulē konkrētus pasākumus, lai dalībvalstis īstenotu iepriekšminētās konvencijas.

Tas, ka Latvija ir šo konvenciju dalībvalsts, kā arī parakstījusi asociācijas līgumu ar Eiropas Savienību, nosaka, ka valstī ir jāveido tāda nacionālā vides aizsardzības politika, likumdošana un rīcības programmas, lai īstenotu konvenciju prasības valstī, pie kam par pamatu ņemot Eiropas Savienības nostādnes un likumdošanas aktus.

Klimata pārmaiņas

Īstenojot ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām un tās Kioto protokola prasības, 1999. gadā uzsākts projekts "Politikas līdzekļi un pasākumi siltumnīcas efekta gāzu izmešu samazināšanai Latvijā". Projektu atbalsta Nīderlandes valdība (PSO) un to paredzēts realizēt divu gadu laikā. Patlaban VARAM izstrādā attiecīgo likumdošanu un gatavo investīciju programmu. Pamatuzdevums ir nepārsniegt 1990. gada siltumnīcas efekta gāzu emisijas, bet laikā no 2008. gada līdz 2012. gadam samazināt šo emisiju apjomus par 8%, salīdzinot ar 1990. gada emisiju apjomiem.

Siltumnīcas efekta gāzu emisijas, 1990. gads

Gāzes	Emisijas, Gg
CO ₂ emisijas (GSP koeficients –1)	24906
CH ₄ emisijas (GSP koeficients – 21)	3906
N ₂ O emisijas (GSP koeficients – 310)	6984
Kopā	35796

Saskaņā ar Kioto protokola prasībām kopīgo siltumnīcas efekta gāzu emisiju apjoms 2012. gadā nedrīkst pārsniegt 32930 Gg. Šim mērķim Pasaules Vides fonds ir jau piešķīris subsīdijas:

- 2,93 milj. latu Rīgas pilsētas atkritumu izgāztuves sanācijai un biogāzes savākšanai; un izteicis gatavību investēt:
- 0,38 milj. latu efektīvas apgaismojuma tehnoloģijas ieviešanai Latvijā,
- 0,59 milj. latu Ludzas katlumājas un siltumapgādes tīklu modernizēšanai,
- 0,05 milj. latu Baltijas vēja enerģijas izmantošanas izpētes programmai.

Ozona slāņa aizsardzība

Valsts programmu "Ozona slāni noārdošo vielu izņemšana no saimnieciskās aprites Latvijā", kas tika sagatavota sadarbībā ar ANO Vides programmu, Ministru kabinets apstiprināja 1995. gadā. Šī programma tika sastādīta atbilstoši 1985. gada Vīnes konvencijas "Par ozona slāņa aizsardzību" 1987. gada Monreālas protokola "Par ozona slāni noārdošām vielām" prasībām. Programmas ietvaros paredzēts izstrādāt un ieviest atbilstošu likumdošanu un investīciju projektus dažādās nozarēs.

Sadarbībā ar ANO Vides programmu un Attīstības programmu 1997. gadā tika sagatavoti investīciju projekti kopsummā par 1,3 milj. latu. Projekti finansēšanai ir apstiprināti Pasaules Vides fondā 1998. gadā.

Ieviešot Ministru kabineta noteikumus, izmantojot Pasaules Vides fondā apstiprinātos investīciju projektus, paredzams ozona slāni noārdošo vielu patēriņa samazinājums.

Ozona slāni noārdošo vielu patēriņš Latvijā

Gads	Patēriņš, ONP tonnās
1986	6258
1997	125
2000	par 30 mazāk nekā iepriekšējā gadā
2001	par 50 mazāk nekā iepriekšējā gadā
2002	par 10 mazāk nekā iepriekšējā gadā

Gaisa aizsardzība

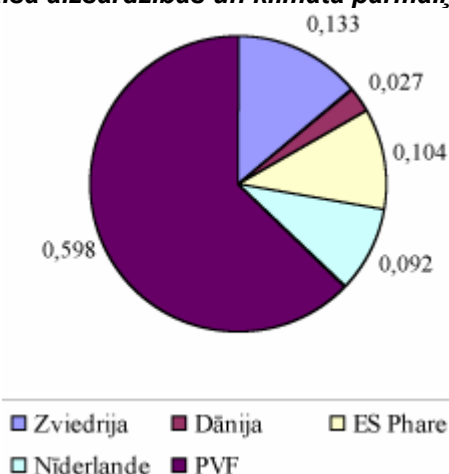
Lai īstenotu ANO/EEK Konvencijas par robežšķērsojošo gaisa piesārņošanu lielos attālumos un atbilstošās Eiropas Savienības likumdošanas prasības, 1997.-1998. gadā VARAM izstrādāja Ministru kabineta noteikumus "Par gaisa kvalitāti" un "Par gaisu piesārņojošo vielu emisiju novērtēšanu, novēršanu, ierobežošanu un kontroli no stacionārajiem gaisa piesārņojuma avotiem"(pieņemti 1999. gadā). Šie noteikumi nosaka gaisa kvalitātes standartus, prasības gaisa kvalitātes novērtējumam, gaisu piesārņojošo vielu robežlielumus un atļauju izsniegšanas kārtību gaisa piesārņošanai.

Ievērojot konvencijas un Ministru kabineta noteikumu prasības, VARAM ir jānosaka emisiju "griesti" 2010. gadam, ko līdz tam laikam ir jāsasniedz. Emisiju "griesti" un programma to sasniegšanai, kā arī programmas izpildes ekonomiskais pamatojums ir jāizstrādā līdz 2002. gadam.

Patlaban pēc Pasaules Bankas finansētā projekta rezultātiem (1997 – 1998), ir noteikts, ka, lai nodrošinātu gaisa kvalitātes kontroles funkcijas, kontrolējošajām institūcijām aparatūras iegādei, speciālistu apmācībai un kontroles nodrošināšanai tuvākajos trīs gados nepieciešams ieguldīt 566 100 latus, bet gaisa kvalitātes monitoringa un novērtēšanas veikšanai tuvākajos trīs gados būs nepieciešams ieguldīt apmēram 171 000 latu.

Atmosfēras gaisa aizsardzībai, t.sk. siltumapgādes sistēmu sakārtošanai, ozona slāni noārdošo vielu izmantošanas pārtraukšanai Latvijai finansiālu atbalstu piešķirusi divpusējās sadarbības partneri Zviedrijā (*Sida*), Nīderlandē (*SCORE*, *PSO*) un Pasaules Vides fonds. Savukārt šīs sfēras likumdošanas sakārtošanu atbalstījusi ES *Phare DISAE* programma un Dānijas VAA.

Starptautiskā palīdzība gaisa aizsardzības un klimata pārmaiņu projektiem, milj. LVL

Latvijas Vides aizsardzības fonds 1999. gadā gaisa aizsardzības un klimata pārmaiņu samazināšanas projektiem, t.sk. *SCORE* programmas realizācijas atbalstam, piešķīris 0,24 milj. latu.

Savukārt **Latvijas Vides investīciju fonds** šai vides sfēras aizsardzībai piešķīris kredītus 0,811 milj. latu apmērā. Kredīti piešķirti atjaunojamo energoresursu apgūšanai (mazie HES, vēja ģeneratori) un apkures sistēmu sakārtošanai.

Skat. pielikuma 2.5. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā. Gaisa aizsardzība un klimata pārmaiņas.

4.6. Rūpnieciskais piesārņojums

Izstrādājot Nacionālo programmu Latvijas integrācijai Eiropas Savienībā, rūpnieciskā piesārņojuma kontrole pieskaitīta prioritārajām vides aizsardzības jomām. Ir nepieciešami būtiski ieguldījumi un tehniskā palīdzība, lai saskaņotu Latvijas likumdošanu ar ES direktīvām. Paredzēts pieņemt likumu "Par piesārņojumu" un MK noteikumus "Par integrētā piesārņojuma novēršanu un kontroli" (IPNK), kā arī noteikumus par rūpniecisko avāriju riska novēršanu un pasākumiem riska samazināšanai.

Rūpnieciskā piesārņojuma kontroles uzlabošanai:

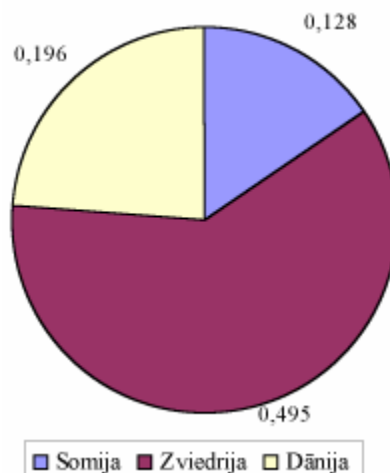
- jāizstrādā Latvijas likumdošana rūpnieciskā piesārņojuma jomā,
- jāizveido integrēto vides atļauju izsniegšanas sistēma,
- jānodrošina labāko pieejamo tehnoloģiju izmantošana Latvijas uzņēmumos.

Aptuveni 130 lielākajiem Latvijas uzņēmumiem būs nepieciešamas integrētās vides atļaujas, kas paredz vides piesārņojuma samazināšanu, balstoties uz labāko pieejamo tehnoloģiju ieviešanu uzņēmumos. Jau šobrīd ir veikti aprēķini, ka IPNK direktīvas ieviešana vidēji vienam uzņēmumam varētu izmaksāt vairāk nekā 1 milj. latu.

Nozīmīga vides politikas prioritāte ir labāko pieejamo tehnoloģiju ieviešana rūpniecībā. Saņemot valsts politisko atbalstu, privātajam sektoram paveras plašākas iespējas piesaistīt ārvalstu investorus tehnoloģiju ieviešanā, kā rezultātā tiek risinātas gan ūdens un gaisa aizsardzības problēmas, gan atkritumu apsaimniekošanas jautājumi, gan dabas resursu taupīšana.

1999. gadā divpusējās sadarbības ietvaros realizēti projekti pārtikas rūpniecības, mašīnbūves un metālapstrādes, kokapstrādes, tekstilrūpniecības u.c. uzņēmumos par kopējo summu 0,82 milj. latu. Atbalstu sniegušas sadarbības institūcijas Somijā, Zviedrijā, Dānijā.

Starptautiskā palīdzība rūpnieciskā piesārņojuma sfērā, milj. LVL

Tomēr tīrās tehnoloģijas ir privātā sektora prioritāte, tātad to ieviešana, t.sk. investīciju piesaiste ir šī sektora kompetencē. Lai veicinātu konkurētspēju, uzņēmumu interesēs ir ieviest ISO 14001 standartu un Eiropas Savienības noteikumus "Vides pārvaldības un audita shēma". Lai gan šo standartu iegūšana ir brīvprātīga, saražotās produkcijas noiets ir lielā mērā atkarīgs no tā, vai uzņēmumi strādā saskaņā ar šiem standartiem vai nē.

Rūpnieciskā piesārņojuma sfērā **Latvijas Vides aizsardzības fonds** 1999. gadā iedalījis 0,17 milj. latu, kas novirzīti Būtiņģes naftas termināla, Jaunakmenes cementa rūpnīcas un Mažeikū naftas pārstrādes rūpnīcas ietekmes noteikšanai kā arī Integrētā piesārņojuma un kontroles projekta atbalstam.

Tehnoloģiju jomā **Latvijas Vides investīciju fonds** 1999. gadā piešķīris kredītu vienam uzņēmumam 15 800 latu apjomā.

Skat. pielikuma 2.6. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā. Rūpnieciskais piesārņojums.

4.7. Radiācijas drošība

Radiācijas drošības programmas uzdevums ir nodrošināt Latviju pret kodolavārijām, izveidot infrastruktūru radiācijas drošībai un radioaktīvo atkritumu apsaimniekošanai, nostiprināt robežkontroli, uzturēt monitoringa tīklu visā valsts teritorijā. Pašlaik prioritāte ir Salaspils pētnieciskā kodolreaktora slēgšana un demontāža.

Programmas realizācija praktiski varēja notikt tikai pateicoties divpusējās sadarbības partneru un starptautisko programmu un fondu un Latvijas Vides aizsardzības fonda atbalstam. Kā ārvalstu palīdzību radiācijas drošības sfērā Latvija 1999. gadā saņēmusi 0,19 milj. latu no Starptautiskās atomenerģijas aģentūras.

Latvijas Vides aizsardzības fonds Salaspils Kodolreaktora likvidēšanai un radioaktīvā piesārņojuma noteikšanai 1999. gadā piešķīris 0,12 milj. latu.

Skat. pielikuma 2.7. tabulu Starptautiskā palīdzība vides aizsardzībā. Radiācijas drošība.

PIELIKUMS

Lietotie saīsinājumi

Saīsinājums latviski

ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
Dānijas VAA	Dānijas Vides aizsardzības aģentūra
EEK	Eiropas Ekonomiskā komisija
EIB	Eiropas Investīciju banka
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
IPNK	Integrētā piesārņojuma novēršana un kontrole
LVAF	Latvijas Vides aizsardzības fonds
LVIF	Latvijas Vides investīciju fonds
MK	Ministru kabinets
PVF	Pasaules Vides fonds
SAEA	Starptautiskā atomenerģijas aģentūra
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VIP	Valsts investīciju programma
Zviedrijas VAA	Zviedrijas Vides aizsardzības aģentūra

Paskaidrojums

Gg	gigagrams
GSP	globālais sasilšanas potenciāls
IKP	iekšzemes kopprodukts
IPNK	integrētā piesārņojuma novēršana un kontrole
LVL	Latvijas lats
ONP tonna	metriskā tonna reizināta ar ozona noārdīšanas potenciālu (ONP)
SAA	sadzīves atkritumu apsaimniekošana

Saīsinājums angļiski

<i>DISAE</i>	<i>Phare</i> programmas Eiropas integrācijas fonds (<i>Development of Implementation Strategies for Approximation in Environment</i>)
<i>ISPA</i>	Pirmspievienošanās Strukturālais fonds (<i>Instrument for Structural Policies for pre-Accession</i>)
<i>NEFCO</i>	Ziemeļvalstu Vides finansu korporācija (<i>Nordic Environment Finance Corporation</i>)
<i>NIB</i>	Ziemeļvalstu Investīciju banka (<i>Nordic Investment Bank</i>)
<i>LSIF</i>	Lielo infrastruktūru fonds (<i>Large Scale Infrastructure Facility</i>)
<i>PSO</i>	Nīderlandes valdības palīdzības programma Austrumeiropai (<i>Programma Samenwerking Oost-Europa</i>)
<i>ES Phare</i>	ES Polija un Ungārija: palīdzība ekonomikas rekonstrukcijai (<i>Poland and Hungary: Assistance for Restructuring the Economic</i>) – no 1996. gada ekonomiskās palīdzības programma Centrāleiropas un Austrupeiropas valstīm
<i>SAPARD</i>	Speciālā palīdzības programma lauksaimniecībai un lauku attīstībai (<i>Special Assistance Programme for Agricultural and Rural Development</i>)

<i>SCORE</i>	Enerģijas racionālas izmantošanas programma (<i>Supporting the Cooperative Organisation of Rational Energy-use</i>)
<i>Sida</i>	Zviedrijas Starptautiskas attīstības aģentūra (<i>Swedish International Development Cooperation Agency</i>)
<i>SPP</i>	Speciālā sagatavošanās programma darbam ar strukturālajiem fondiem (<i>Special Preparatory Programme for the Structural Funds in Latvia</i>)

Latvijas Bankas valūtas kurss 31.12.99.

CAD	Kanādas dolārs (1CAD=0,402 LVL)
DEM	Vācijas marka (1DEM=0,300 LVL)
DKK	Dānijas krona (1DKK=0,079 LVL)
EUR	ES norēķinu vienība eiro (1EUR =0,587 LVL)
FIM	Somijas marka (1FIM=0,0988 LVL)
NLG	Nīderlandes guldenis (1NLG=0,266 LVL)
SEK	Zviedrijas krona (1SEK=0,0685 LVL)
USD	ASV dolārs (1USD=0,583 LVL)